

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus Euroopa haldusametuste koostalitlusvõime alaste lahenduste (ISA) kohta”

KOM(2008) 583 lõplik – 2008/0185 (COD)

(2009/C 218/07)

14. oktoobri 2008. aasta kirjaga otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 156 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus Euroopa haldusametuste koostalitlusvõime alaste lahenduste (ISA) kohta”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioon võttis arvamuse vastu 29. jaanuaril 2009. Raportöör oli Antonello PEZZINI.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 451. istungi järgul 25.–26. veebruaril 2009 (25. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 130, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee toetab komisjoni algatust ISA programmi käivitamise kohta, olles kindel, et see tagab jätkuvalt tõelise ja tulemusliku koostalitlusvõime Euroopa ühtse turu keerukates uutes süsteemides ning suurendab seda koostalitlusvõimet.

1.2 Komitee on veendunud, et asutamislepingus ette nähtud vabaduste konkreetseks teostamiseks tuleb koostalitlusvõime mehhanisme rakendada täiel määral, sest see oleks kasulik nii asutustele ja institutsioonidele kui ka üldsusele, ettevõtjatele ja organiseeritud kodanikuühiskonnale tervikuna.

1.3 Nagu komitee on korduvalt oma arvamustes rõhutanud⁽¹⁾, on ilmselgelt vaja isiku- ja majandusandmete kaitse strateegiat: „teabeturbe aspekti ei tohi mitte mingil juhul lahutada andmekaitse tõhustamisest ja vabaduste kaitsest, mis on tagatud Euroopa inimõiguste konventsiooniga”.

1.4 Komitee rõhutab, et kasutajatel on vaja omavahel ühendatud süsteeme, mida müüakse nii isiku-, tööstus- ja haldusandmete kaitset tagades. Viivitamata tuleks luua Euroopa süsteem võrke ja andmeid kuritarvitavate kasutajate karistamiseks. Selleks tuleb püüda muuta ELi juriidiline menetlus koostalitlusvõimeliseks.

1.5 Komitee on seisukohal, et seni võetud meetmed on ebapiisavad turu killustumise vältimiseks ning omavahel seotud, interaktiivsetele ja ligipääsetavatele haldusametustele tõelise üleeuroopalise mõõtme andmiseks.

1.6 Komitee teeb ettepaneku, et ISA programmi toetataks ühenduse kindla algatusega, mis seaks liikmesriikidele ja komisjonile kohustused siduvate vahenditega, mis annavad Euroopa koostalitlusvõime tugevdatud raamistikule uue usaldusväarsuse ja jõu.

1.7 Ilmselgelt tuleb uues Euroopa koostalitlusvõime strateegias lisaks ühisele raamistikule määratleda ühenduse poliitilised prioriteedid, mille kohaselt tuleb lisaks selgele eelarveprojektile teha rohkem jõupingutusi üldvahendite ja ühiste teenuste valdkonnas.

1.8 EMSK arvates tuleb jõuda digitaalse ühtlustamiseni, millega tagatakse:

— täielikult koostalitlusvõimelised seadmed, platvormid ja teenused,

— turvalisusnõuded ja usaldusväarsus,

— identiteetide ja õiguste haldamine,

— juurdepääs ja kasutamise hõlpsus,

— keeleliselt neutraalsete IT-süsteemide ja tehniliste arhitektuuride kasutamine,

⁽¹⁾ Vt arvamus CESE turvalise infoühiskonna strateegia kohta, raportöör: Antonello PEZZINI, ELT C 97, 18.4.2007 lk 21.

— laiaulatuslik toetus ja pidev koolitus kasutajatele, eelkõige kõige nõrgematele kasutajatele ⁽¹⁾,

et vältida nn digitaalset väljatõrjutust ja et tagada usaldusel ja usaldusväärsusel põhinev suhe teenuste kasutajate ja pakkujate vahel.

1.9 Komitee on arvamisel, et senisest rohkem tuleks teha jõupingutusi, et saavutada kooskõla ja koostöö ühenduse teiste programmidega, mille eesmärk on aidata kaasa üleeuroopalise koostalitlusvõimega seotud uute ideede ja lahenduste väljatöötamisele.

1.10 Komitee rõhutab avatud lähtekoodiga tarkvara tähtsust tarkvara turvalisuse ja kestvuse ning teabe ja maksete konfidentsiaalsuse tagamisel, eriti e-valitsuse valdkonnas, ja lähtekoodi kättesaadavuse vajadust, ning usub, et edendada tuleks avatud lähtekoodiga tarkvara kasutamist, sest see võimaldab uurida, muuta, levitada ja taaskasutada haldusasutuste jaoks väärtuslikke tarkvaralahendusi.

1.11 Komitee arvates tuleb nimetatud Euroopa koostalitlusvõime raamistikku tugevdada mitmemõõtmelise lähenemisviisi kaudu, mis hõlmab poliitilisi (ühtne ettekujutus ühistest prioriteetidest), õiguslikke (seadusandluse sünkroniseerimine), tehnilisi, keelelisi ja organisatsioonilisi aspekte.

1.12 Komitee arvates tuleb välja töötada haldusasutuste juurutatud koostalitlusvõimeliste üleeuroopaliste e-valitsuse teenuste kulutõhususe arutamise meetod.

1.13 Komitee leiab, et algatuse eduka elluviimise eeldus on teavitus- ja koolituskampaania, sotsiaalne ja kodanikudialog Euroopa tasandil ning korrapärased üleeuroopalised elektroonilisi teenuseid käsitlevad konverentsid, mis on väga olulised, et eri riikides tutvustada, toetada ja suunata asutuste tööd ühises arenguraamistikus.

2. Sissejuhatus

2.1 1990. aastate algul alanud info- ja sidetehnoloogiasektori kiire areng on täielikult muutnud haldusasutuste, ettevõtete, tööandjate ja töövõtjate ning kodanike omavahelise suhtlemise

⁽¹⁾ Kõige nõrgemate kasutajate all mõeldakse noori ja eakamaid isikuid, keda ei ole eriti koolitatud Interneti kasutama ning neid, kellel ei ole piisavalt rahalisi vahendeid Interneti kasutamiseks.

raamistikku. Euroopa siseturul saavutatud integratsiooni tase on andnud seninägematu hoo sisse piiriüleste e-valitsuse teenuste arendamisele.

2.2 Komitee rõhutas hiljuti, et „riigiasutusi, mis lähevad üle digitaalteenuste pakkujatele, tuleb moderniseerida, parandades osutatavate teenuste kvaliteeti, paindlikkust ja kvantiteeti ning pürgides riiklike vahendite tõhusa kasutamise, kulude vähendamise, kasutajate rahulolu, haldusasutustevahelise tugevama koostöö ja bürokraatia vähendamise poole” ⁽²⁾.

2.3 Nagu 2005. aasta Manchesteri deklaratsioonis ⁽³⁾ rõhutati, on vastastikune lähenemine ning koostalitlusvõime Euroopa e-valitsemise strateegia ühed olulisemad aspektid.

2.4 Komitee on mitmel korral avaldanud arvamust nende teemade ⁽⁴⁾, aga ka arvukate seadusandlike algatuste kohta, mis eeldavad koostalitlusvõimet tagavaid struktuure, näiteks teenuste direktiivi (2006/123/EÜ), riigihangete direktiivi (2004/18/EÜ), ruumiandmete infrastruktuuri direktiivi (2007/2/EÜ) ja avaliku sektori valduses oleva teabe direktiivi (2003/98/EÜ) kohta.

2.5 Komitee on mitmel korral toetanud ⁽⁵⁾ komisjoni algatusi haldusasutustevahelise elektroonilise andmevahetuse programmide käivitamiseks (IDA I 1995–1999, IDA II 1999–2004 ja IDABC 2005–2009), mis eelnesid kõnealusele ettepanekule koostada otsus uue programmi kohta teemal „Euroopa haldusasutuste koostalitlusvõime alased lahendused (ISA) (2010–2015)“.

⁽²⁾ Vt aramus CESE teemal „Algatusse i2010 kuuluva e-valitsuse tegevuskava”, raportöör: Bernardo HERNÁNDEZ BATALER, ELT C 325, 30.12.2006 lk 78.

⁽³⁾ Vt <http://archive.Cabinetoffice.gov.uk/egov2005conference/documents/proceedings/pdf/051124declaration.pdf>

⁽⁴⁾ Vt aramus CESE programmi MODINIS kohta, raportöör: Daniel RETUREAU, ELT C 61, 14.3.2003, lk 184; aramus CESE info- ja kommunikatsioonitehnoloogia programmi MODINIS pikendamise kohta, raportöör: Daniel RETUREAU, ELT C 28, 3.2.2006, lk 89; aramus CESE e-Euroopa teemalise lõpparuande kohta, raportöör: hr KORYFIDIS, ELT C 220, 16.9.2003 lk 36; aramus CESE Euroopa Võrgu- ja Infoturbeameti kohta, raportöör: Göran LAGERHOLM, ELT C 220, 16.9.2003, lk 33; aramus CESE 415/2006 „i2010 – Euroopa infoühiskond majanduskasvu ja tööhõive eest”, raportöör: Göran LAGERHOLM, ELT C 110, 9.5.2006, lk 83; aramus CESE e-juurdepääsetavuse kohta, raportöör: Miguel Ángel CABRA DE LUNA, ELT C 110, 9.5.2006, lk 26; aramus CESE 89/2004 kübertegevuse / *Go digital* kohta, raportöör: Thomas McDONOGH, ELT C 108, 30.4.2004 lk 23; aramus CESE ELI elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste õigusliku raamistiku kohta, raportöör: Thomas McDONOGH, ELT C 97, 28.4.2007, lk 27.

⁽⁵⁾ Vt aramus CESE elektroonilise andmevahetuse kohta, raportöör: hr Bento Gonçalves, ELT C 214, 10.7.1998 lk 33; aramus CESE programmi IDA muutuste kohta, raportöör: hr BERNABEL, ELT C 80, 3.4.2002 lk 21; aramus CESE e-valitsuse teenuste kohta, raportöör: Antonello PEZZINI, ELT C 80, 30.3.2004 lk 83.

2.6 Komitee märkis, et „infosüsteemide koostalitlusvõime, teabe jagamine ja taaskasutamine ning haldusprotsesside ühtlustamine on olulised kvaliteetsete interaktiivsete ja kasutajakesksete e-valitsuse teenuste osutamiseks”⁽¹⁾, rõhutades eelkõige alljärgnevat aspekte:

- vajadus tugevdada Euroopa algatusi mitte ainult haldusasutuste ja institutsioonide hüvanguks, vaid ka kodanike, ettevõtjate ja üldisemalt organiseeritud kodanikutühiskonna hüvanguks;
- vajadus tõhusa ELi sertifitseerimisasutuse järele, et tagada teabele juurdepääsu saamisel ja teabe vahetamisel piisav turvalisus;
- vajadus tagada võrkude lõppkasutajate jaoks maksimaalne nähtavus, juurdepääsetavus ja koostalitlusvõime;
- vajadus edendada erinevatel tasanditel algatusi kasutajate järjepideva koolituse tagamiseks ja võimaldada võrguinfrastruktuuri kasutada ka järjepideva koolituse jaoks;
- vajadus (käsitletavate andmete tundlikkust arvestades) tagada võrgu turvalisus sobivate kaitsemehhanismide abil ja vajadusel turvaliste ülekandeprotokollide abil nii kes- kui välis-seadmete tasandil.

2.7 Lisaks sisaldavad 20. novembri 2007. aasta teatisega „21. sajandi Euroopa ühtne turg”, mille kohta komitee on arvamuse koostanud⁽²⁾, kaasnenud töödokumendid mitmeid viiteid koostalitlusvõime vahendite kohta, mis on seotud elektroonilise andmevahetusega: interaktiivne võrk SOLVIT, siseturu infosüsteem (IMI), ohtlike toodete hoiatussüsteem RAPEX ning elusloomade liikumise jälgimise ja loomahaigustest kiire teavitamise süsteem TRACES.

2.8 Mitmetest uuringutest⁽³⁾ on aga ilmnenu, et haldusasutuste täielikku piiriülest valdkondadevahelist koostalitlusvõimet takistavad vähene kooskõlastamine ja vähene organisatsiooniline paindlikkus, erinevused institutsioonide kohustuste vahel, erinevad õigusraamistikud, erinevad kultuurilised ja poliitilised lähenemisviisid, ebapiisav dialoog tööstusega, suutmatus saavutatud tulemusi täielikult ära kasutada ja keelebarjäärid.

⁽¹⁾ Vt aramus CESE e-valitsuse teenuste kohta, raportöör: Antonello PEZZINI, ELT C 80, 30.3.2004 lk 83.

⁽²⁾ Vt aramus CESE sajandi Euroopa ühtse turu kohta, raportöör: Bryan CASSIDY, kaasraportöörid: Raymond HENCKS ja Claudio CAPPELLINI, EUROOPA LIIDU TEATAJAS veel avaldamata.

⁽³⁾ Vt www.egovbarriers.org

2.8.1 Nendele takistustele lisanduvad turvalisuse ja eraelu kaitstusega seotud probleemid ning liikmesriikide haldusmenetluste ebapiisav integratsioon. Nagu komitee on korduvalt palunud, tuleks parandada ka tollisüsteemide võrgustikku.

2.9 Seetõttu on komitee seisukohal, et kooskõlastatuse saavutamiseks tuleb teha veelgi rohkem jõupingutusi, et edendada vastastikust sidumist, koostalitlusvõimet ja juurdepääsu ning seeläbi kasutada täiel määral ära Euroopa piirideta majanduspiirkonna potentsiaal, tuginedes minimaalsetele põhilistele ühistele spetsifikatsioonidele ja lahendustele ning kasutades tulemuslikult avatud standardeid.

3. Komisjoni ettepanek

3.1 Komisjon teeb ettepaneku toetada Euroopa haldusasutuste koostalitlusvõime alaste lahenduste (ISA) käivitamise kaudu tõhusat ja tulemuslikku piiriülest ja valdkondadevahelist elektroonilist suhtlemist Euroopa haldusasutuste vahel, võimaldades osutada elektrooniliselt ühenduse poliitika ja meetmete rakendamist toetavaid avalikke teenuseid, eriti seoses ühisturuga, ning vältides liikmesriikide vahel elektrooniliste tõkete tekkimist.

3.2 ISA programm peaks edendama ja toetama:

- piiriülest ja valdkondadevahelist koostalitlusvõimet toetavate ühiste raamistike loomist ja täiustamist;
- kavandatud või vastu võetud ühenduse õigusaktide info- ja sidetehnoloogiaalase mõju hindamist ning kõnealuste õigusaktide rakendamist toetavate info- ja sidetehnoloogiasüsteemide rakendamise kavandamist;
- olemasolevate ühisteenuste osutamist ja täiustamist ning uute ühisteenuste loomist, industrialiseerimist, osutamist ja täiustamist;
- olemasolevate taaskasutatavate üldvahendite täiustamist ja uute üldkasutatavate üldvahendite loomist, pakkumist ja täiustamist.

3.3 Ajavahemikuks 2010–2015 on ISA programmi rakendamiseks ette nähtud 164,1 miljonit eurot, millest 103,5 miljonit eurot on vastavalt aastate 2007–2013 finantsplaneeringule mõeldud kasutamiseks 31. detsembrini 2013. aastal ning 60,6 miljonit eurot on ette nähtud aastateks 2014–2015.

4. Üldised märkused

4.1 Komitee toetab kindlalt algatusi, mille eesmärk on tagada laienuvad Euroopa ühtse turu täielik ja tõhus toimimine, ning on veendunud, et asutamislepingus ette nähtud vabaduste reaalseteks teostamiseks tuleb koostalitlusvõime mehhanisme täiel määral rakendada, sest see oleks kasulik nii asutustele ja institutsioonidele kui kodanikele, ettevõtjatele ja üldisemalt organiseeritud kodanikuühiskonnale.

4.2 Komitee on seisukohal, et vaatamata kolme järjestikuse mitmeaastase programmi – IDA I, IDA II ja IDABC – elluviimisele on seni võetud meetmed ebapiisavad turu killustumise vältimiseks ja omavahel seotud haldusametutele tõelise üleeuroopalise mõõtme andmiseks, mis võimaldaks neil osutada teenuseid takistusteta ja diskrimineerimata, et säilitada turu ühtsus ning täielikult rakendada ühenduse üldsuse ja ettevõtjate õigusi kogu Euroopa Liidus.

4.3 Komitee toetab komisjoni algatust käivitada ISA programm, tingimusel, et see ei hõlma ainult alates 1993. aastast kuni tänaseni rakendatud järjestikuste programmide rahastamise pikendamist ja uuesti rahastamist, vaid tagab tõelise ja tulemusliku „Euroopa koostalitlusvõime strateegia” ja „Euroopa koostalitlusvõime raamistiku”⁽¹⁾, mis on olulised integreeritud ühtse turu toimimise ning uuendatud Lissaboni strateegiale vastava konkurentsivõimelise ja jätkusuutliku Euroopa majanduse saavutamise seisukohalt.

4.4 Komitee teeb ettepaneku, et ISA programmi toetatakse ühenduse sisulise algatusega, mis seaks liikmesriikidele ja komisjonile vastavad kohustused siduva dokumentide alusel, mis annavad Euroopa koostalitlusvõime strateegiale ja Euroopa koostalitlusvõime raamistikule uue usaldusvääruse ja jõu, tagades avaliku ja erasektori osalejatele ning siseriiklikele ja piiriülestele kasutajatele kindlad ja läbipaistvad ühtlustatud menetlused.

4.5 Komitee arvates tuleb uues Euroopa koostalitlusvõime strateegias lisaks ühisele raamistikule määratleda ühenduse poliitilised prioriteedid, et saavutada kavandatud direktiivide ja ettevalmistatava määruse tegelik rakendumine.

4.6 Komitee on arvamusel, et tuleks teha senisest rohkem jõupingutusi, et saavutada kooskõla ja koostöö ühenduse teiste programmidega, mille eesmärk on aidata kaasa üleeuroopalise koostalitlusvõimega seotud uute ideede ja lahenduste väljatöötamisele, eriti konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi ning teadusuuringute ja tehnoloogia arenduse seitsmenda raamprogrammiga, ning soovib luua programmidevahelise

koostalitlusvõime komitee, millesse on kaasatud kõikide asjaomaste programmide juhid ja mis tegeleb konkursikutsete kooskõlastamisega.

4.7 Komitee usub, et uute tegevusraamistike täielikku kooskõla üleeuroopalise koostalitlusvõime põhimõtetega tuleks kontrollida juba alates nende väljatöötamisest haldusametutes; selleks võiks kasutada eelneva teavitamise mehhanisme – näiteks neid, mida kasutatakse uute tehniliste standardite koostamisel⁽²⁾. Peamine takistus on senini kultuuriline: ikka veel leidub haldusasutusi, kes ei ole valmis aktsepteerima avatud tehnoloogilisi ja innovaatilisi lahendusi Euroopa koostalitlusvõime raamistikus ning keda tuleb veenda selliste lahenduste kasutuselevõtmise vajaduses.

4.8 Komitee leiab, et algatuse eduka elluviimise eeldus on teavitus- ja koolituskampaania ning korrapärased üleeuroopalised elektroonilisi teenuseid käsitlevad konverentsid, mille kaudu on võimalik võrrelda erinevate tasandite haldusametute tegevust, kontrollida tööprogrammi elluviimist ja seda ümber suunata.

4.9 Digitaalne ühtlustamine eeldab koostalitlusvõimelisi seadmeid, platvorme ja teenuseid, turvalisusnõudeid ja usaldusväärust, identiteetide ja õiguste haldamist⁽³⁾, juurdepääsu ja kasutamise hõlpsust ning keeleliselt neutraalsete IT-süsteemide ja tehniliste arhitektuuride kasutamist, laiaulatuslikku pidevat koolitust kasutajatele, eelkõige kõige nõrgematele kasutajatele, et vältida sotsiaalset väljatõrjutust.

4.10 Komitee rõhutab avatud lähtekoodiga tarkvara tähtsust tarkvara turvalisuse ja kestvuse ning teabe ja maksete konfidentsiaalsuse tagamisel, eriti e-valitsemise valdkonnas, ning lähtekoodi kättesaadavuse vajadust, et kindlustada lähtekoodi säilimine, stabiilsus ja turvalisus ka juhul, kui selle avaldaja lõpetab tegevuse⁽⁴⁾.

4.11 Komitee arvates tuleb välja töötada haldusametute juurutatud koostalitlusvõimeliste üleeuroopaliste e-valitsemise teenuste (PEGS) kulutõhususe arutamise meetod⁽⁵⁾, mille puhul võetakse lisaks investeringu tasuvusele, majanduslikule kasule ning paindlikkusest ja bürokraatia vähendamisest tulenevale kasule arvesse ka seda üldist väärtust, mis tuleneb üldsuse ja ettevõtjate juurdepääsust takistustevabale ja usaldusväärsele ühtsele turule.

⁽²⁾ Vt nõukogu 7. mai 1985. aasta resolutsioon tehnilise ühtlustamise ja standardimise uue kontseptsiooni kohta (ELT C 136, 4.6.1985, lk 1): „Nõustumine ühenduse-sisese eelneva konsulteerimisega asjakohasel tasandil vastavalt direktiivi 83/189/EMÜ eesmärkidele”.

⁽³⁾ Vt arvamus CESE võrkude ja elektroonilise teabevahetuse turvalisuse kohta, raportöör: Daniel RETUREAU, ELT C 48, 21.2.2002 lk 33.

⁽⁴⁾ Vt arvamus CESE arvuti abil rakendatavate leiutiste patenteeritavuse kohta, raportöör: Daniel RETUREAU, ELT C 61, 14.3.2003, lk 154.

⁽⁵⁾ PEGS = Pan-European e-Government Services (üleeuroopalised elektroonilised haldusteenused).

⁽¹⁾ Vt ettepaneku artikkel 8, KOM(2008) 583 (lõplik).

4.12 Komitee lisab, et Euroopa koostalitlusvõime raamistikku tuleb tugevdada mitmemõõtmelise lähenemisviisi kaudu, mis hõlmab poliitilisi (ühtne ettekujutus ühistest prioriteetidest), õiguslikke (seadusandluse sünkroniseerimine), tehnilisi, keelelisi ja organisatsioonilisi aspekte.

4.13 Komitee arvates oleks riiklike ametiasutuste jaoks hea tava algatada Euroopa tasandil EUPAN/TUNEDi mitteametliku dialoogi⁽¹⁾ raames sotsiaalne dialoog asjaomaste ametiasutuste töötajate esindajatega, et üldsust kaasata ja edastada neile vajalikku teavet.

4.14 Seoses uute ja olemasolevate üldvahenditega üldiste avalike teenuste kontseptuaalse mudeli (GPSCM)⁽²⁾ raames, mille komisjon määratles koostöös liikmesriikidega, märgib komitee järgmist:

- andmete omanike, pakkujate ja kasutajate rollid, õigused ja kohustused tuleb selgelt määratleda ühtses piiriüleses mõõtmes, kasutades ühtset standarditud lähenemisviisi;
- haldusasutused peavad muutma selle mudeli oma tegevuse lahutamatuks osaks ning lisama oma koostalitlusvõime

süsteemidesse ühised tegevuse hindamise süsteemid, mida saaks rakendada piiriüleste teabevoogude suhtes;

- tuleb kehtestada riiklikud identifitseerimise, autentimise ja sertimise infrastruktuurid või neid tugevdada, et tagada usaldusel ja usaldusväärusel põhinev suhe teenuste kasutajate ja pakkujate vahel.

4.15 Komitee arvates tuleks kõnealuses valdkonnas määratleda ühine raamistik avatud tehniliste standardite CEN, CENELEC ja ETSI puhul, et neid oleks võimalik kohaldada kõikide asjaomaste isikute suhtes.

4.16 Samuti usub komitee, et edendada tuleks avatud lähtekoodiga tarkvara kasutamist, sest see võimaldab uurida, muuta, levitada ja taaskasutada tarkvaralahendusi, mis on haldusasutustele väga väärtuslikud kulutõhususe, standardite rakendamise kontrollimise, litsentside ja autoriõigustega seatud piiranguid ületava kasutatavuse, kasutuselevõetud lahenduste pikaajalise jätkusuutlikkuse ja kohalikele vajadustele kohandatavuse seisukohalt.

Brüssel, 25. veebruar 2009.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

⁽¹⁾ EUPAN: European Public Administration Network (Euroopa haldusasutuste võrgustik); ELi haldusasutuste peadirektorite mitteametliku võrgustiku nimi; TUNED: Trade Union Network for European Dialog.

⁽²⁾ GPSCM = Generic Public Services Conceptual Model (üldiste avalike teenuste kontseptuaalne mudel).